

अ	आ	इ	ई	उ
ऊ	ऋ	ॠ	लृ	लृ
ए	ऐ	ओ	औ	अं अः
क	ख	ग	घ	ङ
च	छ	ज	झ	ञ
ट	ठ	ड	ढ	ण ण
त	थ	द	ध	न
प	फ	ब	भ	म
य	र	ल	व	
श	ष	स	ह	

Reading:

अ	आ	इ	ई	उ
ऊ	ऋ	ॠ	लृ	लृ
ए	ऐ	ओ	औ	अं अः
क	ख	ग	घ	ङ
च	छ	ज	झ	ञ
ट	ठ	ड	ढ	
त	थ	द	ध	न
प	फ	ब	भ	म
य	र	ल	व	
श	ष	स	ह	

को ऽयम् । काको ऽयम् ।

अपि स्थूलः । अथ किम् । काकः स्थूलः ।

कुत्र तिष्ठति स्थूलकाकः । वटवृक्षे तिष्ठति काकः ।

अपि धर्मं जानाति काकः । अथ किम् । धर्मं जानाति
द्विजत्वात् ।

किंतु तस्य धर्मप्रवृत्तिर्नास्ति ।

भवतु । वयं सर्वे धर्माचरणं च धर्मं च जानीमः ।

किंतु यथा स्थूलकाका धर्मरक्षणं वयं घोरं भयमिव पश्यामः ।

> Breakout rooms, writing:

Room 1 tattvasya ārtāya dāridryam

Room 2 daṁṣṭrābhyām jyāḥ

Room 3 khaḍgāni gacchanti

Room 4 parvāṇi trāhi ṛṣabhaḥ

Room 5 svāhā drśyamānāḥ

Room 6 labdhvā manasvinaḥ

Room 7 bhayaṅkareṇa nīlakaṇṭhaḥ

Room 8 patrarathaḥ dūrgāt

अ	आ	इ	ई	उ
ऊ	ऋ	ॠ	लृ	ॡ
ए	ऐ	ओ	औ	अं अः
क	ख	ग	घ	ङ
च	छ	ज	झ	ञ
ट	ठ	ड	ढ	
त	थ	द	ध	न
प	फ	ब	भ	म
य	र	ल	व	
श	ष	स	ह	

VOWEL AND SEMIVOWEL RELATIONSHIPS

य् ~ इ / ई

व् ~ उ / ऊ

स् ~ ऋ / ॠ

अ् ~ लृ / लृ

ए = अ + इ / ई

= अ + य्

= अय्

ऐ = अ + अ + इ / ई

= आ + इ / ई

= आ + य्

= आय्

ओ = अ + उ / ऊ

= अ + व्

= अव्

औ = अ + अ + उ / ऊ

= आ + उ / ऊ

= आ + व्

= आव्

SENTENCES, PUNCTUATION AND NUMERALS

Sanskrit has fewer word breaks than does English:

A word that ends in a consonant will simply run on into the next word, adding the next initial consonant or vowel onto itself to join the words together.

Word breaks occur under the following circumstances:

- After a word ending in a vowel (even if that vowel is modified by a विसर्ग or अनुस्वार)
- At the end of a sentence or line of verse.

METRE

Heavy and light syllables

Stress accent

Light syllables

A light syllable (लघु laghu, light) has a short vowel followed by not more than one consonant.

short long

अ	आ
इ	ई
उ	ऊ
ऋ	ॠ
ॡ	ॢ
ए	ऐ
ओ	औ

Light syllables

अ

इप्

NOT आ

इम्प्

अं

अः

Heavy syllables

A heavy syllable (गुरु guru, heavy) has a long vowel, or a short vowel followed by more than one consonant.

Note that a syllable followed by an anusvāra or visarga is always heavy, as these elements necessarily lengthen the vowel sound.

short long

अ	आ
इ	ई
उ	ऊ
ऋ	ॠ
ॡ	ॢ
ए	ऐ
ओ	औ

Heavy syllables

आ

इम्प्

अं

अः

NOT अ

इप्

Pay attention:

In written Devanāgarī, everything hangs from the consonant.
But when we are interested in metre, we begin with the vowel
and look for what follows it.

We may even look at what follows the vowel in the next word.

पश्यामि ग्रामौ

is a series of 5 heavy syllables.

Stress accent

Stress will fall on the penultimate syllable if it is heavy.
If not, then we go back through the word looking for a heavy syllable on which the stress may land.

Examples:

अनुस्वार

व्यञ्जन

Find stressed syllable:

Room 1 दृष्ट्वा मार्गेण बुद्धः

Room 2 प्रसन्नात् रक्तस्य

Room 3 राक्षसः सख्यम्

Room 4 आच्छादिताः लक्ष्मणेन

Room 5 धार्मिकाय वाल्मीकिः

Room 6 कामरूपिणः हेमपिङ्गले

Room 7 अश्वः षष्ठ्याम्

Room 8 गौरवम् शब्देन काञ्चनः

Reading (Goldman 2B):

इक्ष्वाकूणामिहाद्यैव कश्चिद्राजा विधीयताम् ।

अराजकं हि नो राष्ट्रं विनाशं समवाप्नुयात् ।

नाराजके जनपदे बीजमुष्टिः प्रकीर्यते ।

नाराजके पितुः पुत्रो भार्या वा वर्तते वशे ।

Reading (Goldman 2B):

कुलीनात्रूपसंपन्नान्गजान्परगजारुजान् ।

शिक्षितान्गजशिक्षायामैरावतसमान्युधि ॥

Reading (Goldman 2B):

योगो योगविदां नेता प्रधानपुरुषेश्वरः ।

नरसिंहवपुः श्रीमान्केशवः पुरुषोत्तमः ॥

आसीद्राजा नलो नाम वीरसेनसुतो बली ।

उपपन्नो गुणैरिष्टै रूपवानश्वकोविदः ॥

There was once a king named *Nala*. He was the son of *Vīrasena*. He had every virtue, and was strong, handsome and skilled with horses.